

KONU

17

TRAVMA EPİDEMİYOLOJİSİ

Prof. Dr. Fatma Eti Aslan, Dr. Öğr. Üyesi Sevim Şen

Giriş

Travma, mekanik, kimyasal, termal veya diğer çevresel enerji değişikliklerinin vücudun tolerans sınırlarını aşarak fiziksel bir zarara yol açmasıdır. Travmanın mekanizmasına ve şiddetine bağlı olarak mortalite oranı değişir. Travmaya bağlı ölümlerin %25-50 oranında önlenabilir nedenlere bağlı olduğu bilinmektedir. Travma türleri ülkelere ve bölgelere göre değişiklik gösterir ve tüm dünyada önemli bir sağlık sorunudur. Travmaya bağlı ölümlerin çoğu olay yerinde ya da hasta hastaneye ulaştıktan sonraki ilk dört saat içinde gerçekleşir. Ölümlerin çoğu merkezi sinir sistemi yaralanması ve kanama nedeniyle gerçekleşir.

Travma 0-40 yaş grubunda birinci, 45 yaş üzerinde ise dördüncü sırada ölüm nedenidir ve ayrıca bütün ölümlerin yaklaşık %9-10'unun nedenidir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre travma en çok ölüme neden olan ilk 10 sağlık sorunu içindedir. Ayrıca yılda 45 milyondan fazla insan travmaya bağlı sakatlanmaktadır. ABD'de yılda 50 milyon fazla kişi herhangi bir travma nedeniyle hastaneye başvurmaktadır.

Travma Türkiye'de önemli bir mortalite ve morbidite nedenidir. TÜİK verilerinde dışsal yaralanmalar ve zehirlenmeler nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 2018 yılında 18 462 kişi, 2017 yılında ise 21 533 kişi olarak ifade edilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 'Yol Güvenliği Raporu'na göre yılda bir milyondan fazla kişi trafikteki kazalara bağlı olarak hayatını kaybetmektedir. Trafikteki ölümlerin %27'si yayalar ve bisikletlilerden oluşmaktadır. Kazalara bağlı ölümler orta gelirli ülkelerde daha yüksek oranda seyretmektedir.

2010 yılında dünya ülkeleri DSÖ'nün Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri doğrultusunda, 2011-2020 yıllarını 'Yol Güvenliği Eylem Yılı' olarak ilan ederek konuyu gündeme taşıdılar. Türkiye de bu eylem planına dahil olarak güvenlik önlemlerini arttırdı. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2009 yılı trafik kazalarında kaza yerinde ölüm sayısı 4.324 iken, 2018 yılında %22,11 azalarak 3.368 olarak belirlenmiştir. Trafik kazalarında ölenlerin ağırlıklı olarak 25-64 yaş aralığında olduğu bilinmektedir.

Travma hastasının hastane öncesi alanda iyi değerlendirilmesi, stabilizasyonun sağlanması, acil müdahalenin erken başlatılması ve travma merkezine nakli mortalitenin azaltılması için oldukça önemlidir.